

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

NEBOJTE SE DŮKAZŮ

Popis aktivity
Rozvinutý zápis čísla v desítkové soustavě, rozhodování o dělitelnosti.
Předpokládané znalosti
Úpravy výrazů, kritéria dělitelnosti
Zadání
<ol style="list-style-type: none"> Jsou dány tři různé nenulové cifry a, b, c. Najděte všechna trojčíferná čísla s různými číslicemi, která lze z těchto cifer vytvořit. Vypište je. Dokažte, že součet všech trojčíferných čísel z první úlohy je vždy číslo sudé. Dokažte, že součet všech těchto čísel je vždy dělitelný číslem 37.
Možný postup řešení, metodické poznámky
<ol style="list-style-type: none"> Hledaných čísel bude $3! = 6$, jedná se o permutace ze tří prvků. Lze také naznačit kombinatorické pravidlo součinu. Protože se jedná o čísla s různými číslicemi, může na 1. místě být kterákoliv z číslic a, b, c, jsou tedy tři možnosti. Na druhém místě nemůže být číslice, která je už na 1. místě, jsou tedy dvě možnosti a pro umístění třetí číslice zůstává pouze jedna možnost. Jedná se o trojčíferná přirozená čísla $abc, acb, bac, bca, cab, cba$. Připomeneme žákům zápis čísla v desítkové soustavě, třeba na konkrétním čísle, např.: $478 = 4 \cdot 100 + 7 \cdot 10 + 8$ a zápis čísla sudého ve tvaru $2n, n \in \mathbb{N}$. Proto trojčíferné číslo $abc = a \cdot 100 + b \cdot 10 + c$, stejně pro ostatní čísla z příkladu 1 a součet $abc + acb + bac + bca + cab + cba =$ $= a \cdot 100 + b \cdot 10 + c + a \cdot 100 + c \cdot 10 + b + b \cdot 100 + a \cdot 10 + c +$ $+ b \cdot 100 + c \cdot 10 + a + c \cdot 100 + a \cdot 10 + b + c \cdot 100 + b \cdot 10 + a =$ $= 222a + 222b + 222c = 222 \cdot (a + b + c) = 2 \cdot 111 \cdot (a + b + c).$ Vzhledem k tomu, že a, b, c jsou nenulové cifry, tedy přirozená čísla, je i jejich součet přirozeným číslem a výraz $2 \cdot 111 \cdot (a + b + c)$ je zápis čísla sudého.   Vydeme ze zápisu součtu $abc + acb + bac + bca + cab + cba = 222 \cdot (a + b + c)$. Číslo 222 je dělitelné dvěma i třemi (ciferný součet je dělitelný třemi), je proto dělitelné šesti. Je tedy $abc + acb + bac + bca + cab + cba = 6 \cdot 37 \cdot (a + b + c)$. Součet uvedených trojčíferných čísel je proto dělitelný číslem 37, což jsme měli dokázat.
Doplňkové aktivity
Dříve, než začneme provádět důkaz obecně, mohou žáci zkusit několik konkrétních příkladů a ověřovat, že součet takto vytvořených čísel je skutečně vždy číslo sudé a sami vytvořit hypotézu o dělitelnosti čísla 2 a 3.